

TÜRK KÖYÜNDE EĞİTİM VE ÖĞRETMEN'E KARŞI TUTUM VE DEĞERLER*

Prof. Dr. Nermin ERDENTUĞ**

Her toplum zaman içinde sürekli olarak değişir ve bu değişmeden hiç bir toplum uzak kalmaz; her toplumun yeni durumlarla, yeni değerlerle karşılaşması sonucunda eski öğelerin ihtiyaçlara cevap verememesi nedeniyle sürekli olarak serbest kültür değişmesi meydana gelir. Öte yandan, değişmenin ikinci türü olan planlı veya güdümlü kültür değişmesi de kalkınan memleketlerin baş vurduğu bir değişmedir: buna kısaca "plânlı modernleşme" deriz. Modernleşme temel olarak "bir zihniyet ve bir vaziyet alış"tır.

Türk köylerinin, gittikçe kapalı durumlarından dış dünyaya açılmaları, kitle haberleşme araçlarının yaygınlaşması, köy-şehir teması, eğitim ve modern değerlerin köye ulaşması arttıkça, değişmekte oldukları ve değişme eğiliminin de hız kazanacağı bir gerçektir. Öte yandan, bu değişimin temelini aydınlatmak için daha ayrıntılı analizlere ve özel araştırmalara ihtiyaç vardır¹.

Biz de bu ihtiyacı dikkate alarak, farklı yörelerden olmak üzere, değişmekte olan bir grup köyleri derinlemesine inceleyerek, her köy topluluğunda köylünün eğitim'e, öğretmen'e, din adamına karşı ve bunların da kendi aralarında birbirlerine karşı ilişkilerini ayrıntılı biçimde saptamayı düşündük². Bu neden ile, köyde bir kalkınma rehberi olması gereken öğretmenin başarısı veya başarısızlık nedenlerini; mo-

* Bu makale, Türk Köyünde Öğretmen-İmam-Muhtar İlişkisi" adlı makalenin devamıdır. (Bk. Eğt. Fak. Dergisi No: 10 sah. 211.).

1 Bu tür analizlerin gerekliliği DPT'nin Türk Köyünde modernleşme eğilimleri araştırmasında işaret edilmiştir. Rapor I Ankara, 1970, sh. 153-212

2 Bu köy incelemelerinin planları tarafımdan hazırlanmış, uygulamalar denetimim altında Eğitim Fakültesinde bir kısım Lisans-üstü öğrencilerim ve DTCF den bir öğrencim tarafından yapılmıştır.

** Eğitim Sosyal ve Tarihi Temelleri Bölümü Öğretim Üyesi.

dernleşme eğiliminin bir diğer eğilimi olarak köye yenilik getirmede ve aralarında iş birliği yapmakta öğretmen-din adamı ve muhtarın başarı veya başarısızlık nedenlerini inceledik. Köy öğretmeni, öğrenci yetiştirmenin dışında köyün kalkınmasında başta payı olması gereken bir rehber olmalıdır. Bu konuda köylerimizde çok başarılı öğretmenler bulunmakla beraber, genel olarak öğretmenin katkısı sınırlayan bazı faktörler olabilir³. Cumhuriyet devrinin başından beri bu konuya parmak basmış inceleycilerimiz, öğretmenlerimiz olmuştur. Biz de bu amaç ile bir grup söz konusu köylerimizde özellikle öğretmen ve köylünün karşılıklı ilişkisini inceledik: Büyük ölçüde değişmekte olan, rastgele seçtiğimiz söz konusu köylerin her birinde, mülâkat metoduna ve katılarak gözlem tekniğine dayalı bir inceleme yaptık. Böylece bu köylerin evvelâ Etnografik tablosunun çizdikten sonradır ki, öğretmenin köylüye, din adamına ve muhtara karşı ve bu her üç liderin birbirine karşı vaziyet alış ve değer yargılarını inceledik. (Bk.Eğit.-Fak.Dergisi, C. 7. Sayı: 1-4 sh 211.)

Aşağıda söz konusu incelememizin verilerini topluca gözden geçirdiğimizde, 1962'lerde F.W.Frey'in yönettiği, Milli Eğt.Bak.Test Bürosu ve AİD'nin birlikte yaptığı köy araştırması ve 1968'de DPT'nin yürüttüğü "köylerimizde modernleşme eğilimleri" araştırmasının saptadığı, Türk köylerindeki değişimle ilgili vaziyet alış ve değer yargıları genel tablolarının, bu konuda yeterli olamayacağını gördük; şöyle ki, temelde her değişme eğilimi ait olduğu toplumda daha ayrıntılı analizlere dayanarak incelenmelidir. Diğer bir deyişle, değişme eğilimleri konusunda istatistik verilere dayanarak saptanmış olan makroskopik özellikler bilimsel açıdan sağlıklı bilgiler olmakla beraber, bu tür bilgiler sosyo-kültürel incelemelerde başlı başına yeterli değildir. Bizim bu incelememiz bu görüşü bir kere daha desteklemektedir.

Öte yandan, bu şu demektir: kırsal bölge topluluklarına (köylere) götürülecek hizmetler (güdümlü kültür değişmesi eylemleri) de başarılı olmak için, hizmetin götürüldüğü toplumun her birinin ayrı ayrı ayrıntılı biçimde ve katılarak gözlem yaparak incelenmesi ve tanınması gerekir. Buarştırmamızda bunu dikkate aldık.

İnceleme sonuçları:

Söz konusu köylerde tarımın önemli ölçüde makineleşmesine karşın toplum hayatında aynı ölçüde bir değişme görülmemektedir. An-

3 1968 DPT araştırma verilerini değerlendirirken bu husus işaret edilmiştir. Türk köyünde modernleşme eğilimleri Araştırması. Rapor I, 1970, sah: 261.

cak, köylünün İl ve İlçesi ile olan sıkı ilişkisi nedeniyle, söz konusu toplumlarda eğitim'e karşı bazı olumlu tutumlar belirmiştir:

a) Köylü'lerin genellikle eğitime büyük değer verdiği görülmektedir⁴.

b) Okula devamsızlık sorunu hemen hemen ortadan kalkmıştır.

c) Cins ayrımı yapılmaksızın tüm köy çocuklarının ilk okul düzeyinde eğitilmesi isteği ve resmi eğitimin dini eğitime tercih edildiği görülmektedir. Burada kız çocuklarının eğitilmesi isteği geleneksel ve modern eğilimler için bir bakıma iyi bir göstergedir⁵. Kız çocuklarının okullaşması konusu söz konusu grup köylerimizde problem olmaktan çıkmıştır⁶.

ç) Özellikle erkek çocukların ilkökul sonrası eğitilmesi isteği görülmektedir: bu istek, köylünün şehre göç etme nedenlerinden biri olarak saptanmıştır. (İsahacı, Karaköy)'de şehre göç edenlerin % 64'ü çocuklarını eğitmek için gitmişlerdir. Bu, burada işçilik göçü nedeniyle şehirle temasın kazandırdığı yeni bir olumlu tutumdur.

d) İlkokul sonrası eğitimi gören çocuk sayısı artmıştır: bunun artması ile birlikte, köy ailesinin yaşlı büyük anası (çoğunlukla babanın anası) yeni bir rol yüklenmiştir: bu kişiler torunlarını okutmak üzere Ankara gecekondü bölgesinde bir hane açmaktadır (Karaköy). Bu hal değişen diğer birçok Anadolu köylerinde saptanmıştır⁷.

e) Söz konusu köylerde kur'an kursu yerine, beceri kazandıracak kursların açılması isteğinin belirmesi de yeni bir olumlu eğilim veya tutumdur.

f) Bu köylerde genç kuşakta kadın-erkek arasında okur yazarlık açısından fark azalmaktadır. Ancak bazı köylerde (gibi) 1950'lerde açılmış olan Halk dershanelerinin rağbet görmemiş olmasının nedeni ayrıca incelemeğe değer.

g) Söz konusu köylerimizde köylünün okula ve öğretmene karşı olumlu bir tutum kazanmasında, çoğu öğretmenlerin köy hayatına iyi uyum yapmalarının ve köylülerle az çok her konuda işbirliği yapmalarının payı büyüktür.

4 Bu özellik 1968 DPT araştırmalarında da işaret edilmiştir. sah. 261.

5 Türk köylerinde modernleşme eğilimleri araştırması, Rapor-I DPT, Ankara, 1970 sah. 258.

6 1968 DPT araştırmalarında da aynı özellik saptanmıştır. sah. 260.

7 N. Erdentuğ "Türkiye geleneksel kültüründe (toplumlarında) kültür değişmeleri". Türkiye Türk Toplumlarının Kültürel Antropolojik (Etnolojik) incelemeleri. A.Ü. Eğt. F. sah. 76

h) Ayrıca öğretmen-muhtar-köy imamı arasında köy alt-yapı hizmetleri alanında görülen işbirliği dikkate değer: bu, üç rehberin bu konuda yeni bir tutumudur⁸. Köylünün, muhtar, öğretmen ile birlikte çalışmalarını gerekli görmeleri, değişmekte olan söz konusu köylerde kalkınma için köylü açısından da yeni bir tutumun doğmuş olduğunu açıklamaktadır.

Bu köylerde köy imamı, köy toplum hayatında gelişme yaratacak yenilikleri (genellikle tarım araçları ve kurumları) desteklemektedir.

Bu derece değişmekte olan köylerden bazılarında (Oltan-Ankara) ise, dini eğitime karşı ve özellikle kız çocuklarının bunu izlemesi konusundaki istek, geleneksel bir tutumun devam ettiğini göstermektedir: bu, dikkate değer bir tutumdur⁹. Bu tür dini tutumların devamına karşın, köylünün köy sorunlarında teknisyen'e ve uzman'a (sun'i gübreleme vs.de) baş vurmaları, modernleşme isteğini- eğilimini yansıtan tutumlardan biridir.

Söz konusu köylerde öğretmen açısından derinlemesine yapılan incelemelerde¹⁰, bunlardan bazılarında (Oltan.) köylü, bazı öğretmenlerin köylü ile birlikte beklenen ölçüde bir işbirliğini yapamadıklarından şikayetçidirler:

a) Bazı öğretmenler köy hayatına uyum yapamamaktadır. Genellikle bayan öğretmenlerin köy hayatına uyumda güçlük çektiği görülmektedir. Bazan, öğretmenin kişisel yapısı, köylü -öğretmen ilişkisini zedelemektedir (Karaköy): öğretmenin köylüye yukarıdan bakan bir davranışı bu durumu yaratmaktadır. Bu durum ise, Türkiye köy toplumlarında ta Meşrutiyet'den beri köy öğretmeni (o devirde hoca veya muallim denirdi) nde görülen bu tutumun (Yahya Akyüz)¹⁰ bazı köylerimizde hala devam ede geldiğini gösterir. Burada köy öğretmenlerinin Psikoloji ve Sosyol-Kültürel alandaki formasyon yetersizliği açıktır. Bu durum köylünün aile ve tüm sorunlarında üçüncü derecede öğretmene baş vurma tutumları ile de desteklenmektedir¹¹.

8 Bu tutum ve eğilim, 1960 larda Eskişehir, Bilecik ve Ankara köylerinden bir kaçında yeni yeni görülmekte idi. Nermin Erdentuğ'un Etnoloji Kürsüsü Lisans araştırmaları.

9 Geleneksel eğitimin temeli, kısmen dini eğitime dayanır. Nermin Erdentuğ, Hal köyünün Etnolojik Tetkiki A.Ü. DTCF. sh. 70-74

10 Yahya Akyüz, Türkiyede Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki yeri. 1978. Ankara.

11 Burada, bu konuda birinci derecede imam'a baş vurulmaktadır: bu, eski geleneksel bir alışkanlığın halâ devam ettiğini gösterir.

b) Öğretmenin köy sorunlarına yönelik çalışmaları sınırlıdır. Diğer bir deyişle, köyde öğretmen kendinden beklenen "halk eğitimci" görevini yapamamaktadır: bu konuda önemli bir neden, öğretmenlerin kendi aralarında kapalı bir grubu oluşturmalarıdır. (Oltan köyü vs.). Diğer bir temel neden, köy öğretmenin kültürel antropoloji, sosyal psikoloji, halk eğitimi konularında formasyon noksanlığıdır. Bu nedendir ki köylünün çocuklarını okutmak isteğini zayıflatmaktadır. (Turunçlu'da istekliler % 1). Öteyandan, bazan öğretmen köy toplumuna getirilen bir yeniliği kabul edilmesini engelleyen engeli görmeyi ve yenmeyi bilememektedir. (Karaköy'de köylünün sun'i gübreyi red etmesinde mali güçsüzlük faktörünü görememesi gibi). Burada da öğretmenin, değişimin (kültürel) dinamizmi konularında (Kültürel Antropoloji, Halk eğitimi) bilgi yetersizliği açıktır.

c) Öğretmenlerin sık sık yer değiştirmesi de köylü ile anlaşmasını sınırlamaktadır. Söz konusu köylerin incelenmesinde başarılı öğretmenlerin (kooperatif kurma vs.de) en az 4-5 yıl aynı yerde meslek tecrübesine sahip ve evli oldukları saptanmıştır.

d) Aynı köylerden bazısında dikkate değer bir husus, öğretmenin aynı köyden olmasının, okul görevini yapmasında kolaylık sağlamasına karşın, köylü gözünde sayılacak bir lider olmasını önlemesidir.

e) Öğretmen-muhtar ilişkisi olumludur: muhtar görevini iyi bilmekte ve uygulamaktadır. Ancak, öğretmen-din adamı (hoca) ilişkisi bazı köylerde toplum kalkınması açısından hala çok zayıftır¹². (Turunçlu köyü).

Geniş ölçüde değişmiş olan bu köylerden bazılarında sadece kadın öğretmenlerin köy kadınları grubuna yaklaşabilmesi ve faydalı olması (ev kadınlığı konusunda) nı, Türk geleneksel köylerine özgü olan "cins ayrımı" (sexual segregation) şartlanmaktadır; bu durum, 1962'lerde Ankara tüm köyleri incelemesinin bir bulgusunun halâ süregeldiğini göstermektedir. (Erdentuğ, Ankara köyleri).

Nihayet, öğretmen açısından görülen bazı yetersizliklere rağmen, genellikle, değişen köylerimizde köylünün okula ve öğretmene karşı olumlu bir tutum kazanmasında öğretmenin köy hayatına iyi uyum yapmasının ve köylü ile işbirliği yapmasının büyük payı olduğu görülmektedir.

12 Bu zayıf ilişki, 1962'lerde Ankara köylerini temsil eden bir incelememizde görülmüştür. Nermin Erdentuğ, Ankara köylerinde sosyal hizmetler ve Sosyal antropoloji bakımından bir araştırma. Sos. Hiz. Gn. Md. Sayı: 345 Ankara, 1966.

Öte yandan, öğretmenin ayrı bir mezhebe bağlı ve farklı bir siyasal eğilim'e sahip olması, onun okul içi başarısını değil, köy toplumu hayatını geliştirmedeki görevini kısıtlamaktadır.

Bazı köylerde, büyük ölçüde değişmeye karşın, okulda veya okul dışında okuma odasının bulunmaması (Isahacı köyü), genellikle, bu tür köylerde hala öğrenim araçlarının yokluğu dikkate değer noksanlıklardır.

Hala bu köylerden bazılarında (Isahacı) ürün derlemede iş görmek nedeniyle, Eylül ayında açılan okullarda görülen devamsızlık, okul açma zamanlarının iyi düzenlenmemiş olduğunu göstermektedir.

Söz konusu köylerde "yenilik getirenler" arasında köy öğretmenin özel bir yer almaya başladığı görülmektedir. Öğretmenler, köy kooperatif eylemlerinin başında görülmektedir¹³. Bundan sonra biçki, sanat kurslarının köye getirilmesinde büyük pay öğretmenlerindir.

Köye bu kadar yenilik getirmede ve kabul ettirmede başarılı olan öğretmenin köylüden gördüğü güçlüklerden biri, okul çocuklarını bazı geleneksel beslenme alışkanlıklarından vaz geçirememeleridir: hayvandan aldıkları süt yerine, süt tozunu içmemeleri gibi. Bunun nedeni ise köylünün kültüründe gömülü olan "nisbi değerlendirme"dir. Yeni tür sütün lezzetini, eski alıştığı ve beğendiği süt lezzetine üstün tutmakta ve daha ucuz ve bol sağlayabileceği yeni kültür ögesini red etmektedir.

Nihayet, bu köylerde köye yenilik getirme ve kabul ettirmede öğretmenin bazan birinci, bazan ikinci (Turunçlu) sırayı alması, onun köy toplumu üzerindeki etkisinin gittikçe olumlu ve sevindirici bir ölçüye geldiğini yansıtmaktadır. Ayrıca, bu derece değişim olan söz konusu köylerde köylü okul ve çocuklarıyla ilgilidir: burada öğretmenin toplumsal sorunlarda baş vurulan ikinci kişi (muhtar'dan sonra) olması da köylünün öğretmene karşı olumlu bir tutum değişmesidir: çünkü bu durum 1962'lerde ankara köyleri incelemesinde (Erdentuğ¹⁴) ve 1968'lerde DPT'nin yaptığı araştırmalardaki¹⁵ durumun ter-

13 Bu yeni tutum, Ankara köylerinde aynı konuda görülen tutuma ters düşmektedir: 1962'lerde Ankara köylerinde yenilik getirenler arasında öğretmen sonuncu sıradadır. Nermin Erdentuğ, Ankara İli köylerinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Antropoloji bakımından bir araştırma. Sosyal Hiz. Gen. Md. Yayını No: 145 Sağlık Sos. Yardım. Bakanlığı, 1966, sah. 32.

14 N. Erdentuğ 1962'lerde Ankara İli köylerinde yaptığı araştırmada Köy sorunlarının çözümünde bir rehber olması beklenen öğretmenin sonuncu sırayı alması dikkate değer ve köy öğretmenin bu durumunun nedenlerinin araştırılması gerektiğini işaret etmiştir. Ankara İli Ööyl. Sos. Hiz. ve Sos. Ant. Araştırması sh. 65.

15 Türk köyünde modernleşme eğilimleri araştırması. Rapor-1 T.C. Başbakanlık DPT, Ankara 1970 sah. 1973.

sine, sonuncu sırada bulunan öğretmenin gittikçe lider olarak kendini kabul ettirmeğe başladığını göstermektedir. Ancak, onun bazı alanlarda (ailevi sorunlarda) imamdan sonra aranmasını, köylünün islam dinine çok bağlı bir toplum olmasının sağladığı yakınlığa; ve bu imam'a yakınlığıda, Türk toplumunda tarihi devirler boyunca eskiden beri süre gelmiş olan bir alışkanlık olmasına bağlamalıdır. Bunda, öğretmenin ve imamın geleneksel eski bir alışkanlıkları olan birbiriyle yarışmaları yerine, yanyana çalışarak aynı ölçüde etkili olmalarının gereğini ve yararını bilmeyişlerinin de rolü olmalıdır. Bu bilgisizlik ise, gerek öğretmen, gerek imamın güdümlü değişme (kültür dinamizmi) de liderlik ve grup davranışı bilimleri (sosyo-kültürel bilgi) açılarından formasyon noksanlıklarını yansıtmaktadır.

Söz konusu değişen köylerde din adamının durumuna gelince:

Bu köylerden bazılarında (Karaköy) köylülerin liderliği muhtar-imam-öğretmen üçlüsü üzerinde görmeleri, köylünün bu üçlü işbirliğinin topluma yarar sağlayacağına inandığını gösteren yeni olumlu bir tutumdur. Öte yandan, aynı köyde imamın öğretmen ile anlaşmazlığı, köylüdeki olumlu tutum'a karşın imamın öğretmenden ve hatta kendisinden beklenen yaygın eğitim liderlik vazifesinden haberdar olmayışına bağlanmalıdır. Burada özellikle, imamın sosyal bilimler (sosyoloji, antropoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji) alanında ve Halk eğitiminde bilgisizliğe açıktır. Bu durum Erdentuğ'un 1962'lerde tüm Ankara köyleri ölçüsünde işaret etmiş olduğu, "köy imamlarının bu tür bilgi ile donatılması" gereğini bir kere daha desteklemektedir¹⁶. Nitekim bu gereği, değişmekte olan bu köylerimizden bazılarında (Turunçlu) imam ile genç kuşaklar arasında görülen çatışmalar da desteklemektedir. Yenileşme ve sosyal değişme süreci içinde bulunan toplumlarda eski ve yeni fikirlerin temsil eden kuşaklar arası veya genç kuşaklar ve bazı meslek (din adamı)'ler arası çatışmaların zorunlu olduğu bir gerçektir. Ancak, bunu bilen ve çatışmayı önleyecek kişiler de (bu durumda) imam olmalıdır ki burada da imamın değişmenin (kültürel) dinamizmi esasları konusundaki bilgi yetersizliği açıktır.

İl'e (Ankara'ya) bir ölçüde açılmış ve değişmiş gördüğümüz bir köyde (Karaköy) öğretmenin bir yeniliği topluma kabul ettirememesi ve toplumun tüm sorunlarında baş vurulacak kişiler arasında kendisinin üçüncü olması, öğretmenin toplumla yakınlık kurma ve yeniliği kabul ettirme yollarını bilmeyişine bağlanmalıdır. Buna karşın, köy

16 N.Erdentuğ. A.g.e sh. 66.

toplumunda görülen, eğitim'e karşı ileri derecede bir istek ve olumlu tutumun belirmesi, köy halkının şehirle çok sık teması (günlük işçilik göçü nedeniyle)'na bağlanmalıdır.

Öte yandan, aynı köyde geleneksel bir tutum olan "köy yaşlısına danışmak" tutumunun terk edilmiş olması, alevî olan bir toplumun şehirden gelen bilgi ve yenilik karşısında, köy yaşlısının bilgisinin yeterli olmadığını görmüş olmasıdır. Burada bu tutumu, alevi topluma özgü, yeniliğe karşı istekli olma biçiminde bir olumlu özellik olarak kabul edilebilir. Çünkü, ekonomik açıdan büyük ölçüde şehirle temasta olmasına karşın, diğer bazı Ankara köylerinde (dereköy) "yaşlıya danışmak" geleneksel tutumu süregelmektedir. Birçok örneklerde¹⁷ alevî toplumların yeniliklere açık bir toplum olduklarını hatırlarsak, yukarıda Karaköy'de işaret ettiğimiz "yaşlıya danışma"yı terk etme tutumunun, farklı bir grup davranışı özelliği olarak kabul etme gereği bir kere daha desteklenir kanısındayız.

Aynı köyde alevilerin kız, erkek ayırımı yapmadan çocuklarına ilkökul sonrası eğitimi istemeleri de eğitime karşı son derece olumlu ve açık bir tutumdur.

Ayrıca ikili bir toplumda (Isahacı) alevî din adamının yeniliğe karşı (modern tarım alet, usul ve kurumları getirmek ve ilk denemede kabul ettirmede) olumlu tutumu ve liderliği ve hemen tüm köylü ile ve sünni'lerle iyi ilişki kurması dikkate değer olumlu eğilim veya tutumlardır.

Böylece eğitim ve liderlik açısından ve yenilik ve ilerlemeğe karşı her iki grub arasında, bir grub davranışı ayrıcalığı açıktır.

Çoğunluğu alevî olan Isahacı'da köylünün, farklı bir siyasi partiyen mensup olan öğretmenin görevinin engellememesi dikkate değer bir grup tutumu-davranışıdır.

Toplum hazır ve açık olduğu halde (Isahacı) bazan öğretmenin liderlikte başarısızlığı (malî konularda muhtar ve köylü ile işbirliği yapmaması), öğretmenin etki alanının okul duvarlarını aşamamasına bağlamalıdır: öğretmen okul-içi eğitimde başarısız olduğu kadar yaygın eğitim rolünde de kendinden bekleneni verememektedir.

İki mezhebe dayalı iki grublu köyde sünni imamın, alevî öğretmen ve muhtarla iyi ilişki kuramaması ve köye yenilik getirmede başarısızlığının nedeni, imamın kendini ayrı bir mezhepten görmesi yüzünden köy

toplumuna ve muhtar ve öğretmen ilişkisine yabancı kalışına bağlanmalıdır. Burada da imamın sosyal bilimler açısından formasyon yetersizliği açıktır.

Özet olarak, iki mezhebe mensub toplumlu köylerde imam, öğretmen, muhtar ve köylü ilişkilerinde ve değişme eğilimlerinde görülen ayrıcalığın temelinde büyük ölçüde grup davranışı ayrıcalığı (alevi) toplum ve liderleri lehinde olarak) çok açık seçik görülmektedir.

Öte yandan, köylerimizde önemli ölçüde değişmeye karşın, köy öğretmeni ve din adamının formasyonunda davranış bilimleri (sosyo-kültürel antropoloji, sosyal psikoloji ve sosyoloji) açısından yetersizlik, köy toplumlarımızın sosyo-kültürel değişmesinde büyük ölçüde bir engel olarak halâ süregelmektedir. Burada, köy toplumlarımıza her tür hizmet götüren meslek mensublarını yetiştiren meslek okullarında (başta öğretmen, imam hatip okulları olmak üzere, insan sağlığı, veteriner, alt yapı hizmetleri vs.) bu tür bilgilere yeterince ağırlık verilmesi zamanı gelmiştir ve hatta geç kalınmıştır da.

Meslek okulları programlarının düzenlenmesinde bu hususun önemle dikkate alınması gereği açıktır. Nitekim bu gereği, 1971'de DPT'nin düzenlediği III.cü beş Yıllık program çalışmalarında Kırsal bölge komisyonuna ilk defa ve ısrarla kısa bir rapor halinde işaret etmiş bulunuyorum.

Yine bu gereği Ankara Eğitim Fakültemizin yıllık dergisinde ve Üniversite yıllığında yabancı dilde olarak bir eğitim formasyonu ve program konusu olarak ele alınmasını hatırlatmış bulunuyorum.

BİBLİYOGRAFYA

1. Nermin Ertentuğ Türk köylerinde Öğretmen-imam ve muhtar ilişkilerinin Eğitim açısından değerlendirilmesi Eğitim Fakültesi Dergisi Ankara 1976.
2. ——— Türk Köylerinde Modernleşme Eğilimleri Araştırması. Rapor I. Ankara. 1970
3. Nermin Erdentuğ Ankara İli köylerinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Antropoloji bakımından bir araştırma Sos. Hiz. Gn. Md. Sayı 45 Ankara 1966.